

Język polski. Przeszłość i dziś. Klasa 4. Zakres podstawowy i rozszerzony

Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych semestralnych i rocznych ocen klasyfikacyjnych

na podstawie Teresa Kosyra-Cieślak. Program „Przeszłość i dziś”. Wynikowy plan realizacji materiału z języka polskiego w 4 klasie liceum i technikum,
z oznaczeniem zmian 2024

Zapisy oznaczone gwiazdką odnoszą się do nauczania w zakresie rozszerzonym.

Litera F oznacza tematy, godziny, lektury i zagadnienia fakultatywne.

Zacieniowane na szaro tematy i zapisy odnoszą się do lektur uzupełniających i związanych z nimi wymagań.

Opis wymagań na ocenę celującą znajduje się pod tabelą.

LITERATURA PO ROKU 1956 – WSPÓŁCZESNOŚĆ

Tematyka i problematyka lekcji	Lektury i inne teksty kultury (teksty podstawowe i konteksty)	Wymagania na poziom podstawowy Oceny dopuszczający i dostateczny Uczeń:	Wymagania dodatkowe na poziom ponadpodstawowy Oceny dobry i bardzo dobry Uczeń:
Literatura polska na obczyźnie	Wiadomości z podręcznika i innych źródeł	– określa zasady periodyzacji literatury po 1945 roku – przedstawia sytuację literatury i kultury polskiej po wojnie, wskazuje głównych twórców emigracyjnych – wyjaśnia pojęcie utraconych ojczyzn w kontekście historycznym i politycznym – poszukuje dodatkowych informacji, wskazuje źródła bibliograficzne, dokonuje selekcji i hierarchizacji wiadomości i skojarzeń	– prezentuje znalezione informacje (twórców, dzieła, miejsca) w samodzielnie przygotowanych dłuższych wypowiedziach (prezentacje z wykorzystaniem środków multimedialnych) – porządkuje informacje na temat literatury emigracyjnej i krajowej po 1945 roku w problemowe całości, buduje bazę danych
Samotność tułaczy w poezji emigracyjnej	J. Lechoń, „ <i>Bzy w Pensylwanii</i> ”; <i>To, w co tak trudno nam uwierzyć</i> K. Wierzyński, <i>Kufer</i> S. Baliński, <i>Podróżni</i>	– rekonstruuje wojenne i powojenne losy skamandrytów (Tuwima, Lechonia, Wierzyńskiego, Balińskiego...) i określa sposób ich przedstawiania w poezji – w czytanych wierszach określa poetyckie sposoby wykreowania obrazów utraconych ojczyzn – analizuje poetykę czytanych wierszy, określając ich tonację uczuciową; rozpoznaje nostalgię – wskazuje w wierszach środki stylistyczne wprowadzające nostalgiczny nastrój	– przedstawia przemiany sylwetek twórczych byłych skamandrytów (Lechonia i Wierzyńskiego); syntezuje wiadomości o twórczości tych poetów – rozpoznaje romantyczną proveniencję toposu wędrowca-tułacza; interpretuje jej obecność w poezji emigracyjnej – interpretuje sposób funkcjonowania w czytanych wierszach tradycji literackiej (np. funkcjonowanie toposu ogrodu) – dostrzega w czytanych utworach nawiązania i *aluzje

		– rozpoznaje topos wędrowca-tułacza i określa jego funkcję w wierszach – redaguje notatki; wykorzystuje różne sposoby notowania – *przedstawia przemiany postawy twórczej Wierzyńskiego, porównuje wiersze emigracyjne z tworzonymi w okresie dwudziestolecia międzywojennego – przedstawia propozycje interpretacji czytanych wierszy; uzasadnia je, odwołując się do tekstu – pisze wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację wybranego wiersza – *interpretuje porównawczo wybrane wiersze różnych poetów lub jednego – pochodzące z różnych okresów twórczości (np. Wierzyńskiego)	romantyczne, określa ich funkcje – samodzielnie przygotowuje i przedstawia w klasie prezentację na temat powojennych losów skamandrytów i literatury polskiej na obczyźnie; funkcjonalnie wykorzystuje materiały ilustracyjne – redaguje *interpretację porównawczą wybranych wierszy; przeprowadza wywód, w którym uzasadni postawioną tezę, odwołując się do treści i poetyki utworów
Idealizacja i pamięć. Literackie powroty do krain dzieciństwa i mit Kresów	T. Konwicki, <i>Kronika wypadków miłosnych</i> (fragmenty) J. Mackiewicz, <i>Droga donikąd</i> (fragmenty) *G. Grass, <i>Blaszany bębenek</i> (fragmenty) PROPONOWANE KONTEKSTY fotografie i rysunki ukazujące krajobrazy kulturowe Kresów (z podręcznika) <i>Kronika wypadków miłosnych</i>, film, reż. A. Wajda (całość lub fragm.)	– rozpoznaje tematykę i problematykę czytanych tekstów oraz jej związek ze zjawiskami historycznymi, społecznymi i egzystencjalnymi; przedstawia swoje refleksje na ten temat – interpretuje czytane fragmenty, uwzględniając ich temat, nastrój, warstwę językowo-stylistyczną itp. – określa charakter przestrzeni wykreowanej w utworach – rozpoznaje i analizuje literackie środki służące idealizacji i *mityzacji utraconych ojczyzn – przedstawia sposób portretowania ludzi, określa ich tożsamość i świat wewnętrzny oraz łączące ich więzi międzyludzkie; rozpoznaje motywy autobiograficzne – interpretuje czytane utwory (np. Mackiewicza) jako obronę zagrożonej tożsamości – *analizuje opis Litwy i jej mieszkańców pod kątem zastosowanych w nim środków stylistycznych – określa granice ojczyzn bohaterów czytanych utworów (w sensie geograficznym i emocjonalnym) – *w języku czytanych utworów odnajduje elementy dialektów, zwłaszcza polszczyzny kresowej	– wyjaśnia, jakie znaczenia zawiera nazwa „Kresy” i jaki ich obraz ukazują czytane fragmenty (interpretuje fragmenty i dokonuje syntezy, uogólnia; dostrzega m.in. idealizację, nostalgię, perspektywę dzieciństwa, scalanie obrazu, na który składają się przyroda, ludzie, tradycja, eksponowanie rodzinnej wspólnoty, tęsknotę za utraconym rajem) – *na podstawie czytanych fragmentów wskazuje specyficzne cechy (językowe i stylistyczne) prozy Konwickiego, Mackiewicza, Grassa *odwołując się do poznanych utworów, przedstawia literacki obraz kresów w utworach XIX- i XX-wiecznych (dokonuje syntezy materiału) – *prezentuje sylwetki najważniejszych autorów nurtu utraconych ojczyzn (na podstawie tekstów i wiadomości z podręcznika), wskazuje i krótko przedstawia ich „domowe ojczyzny” – na konkretnych przykładach wyjaśnia, czym jest mit Kresów i określa jego źródła oraz funkcje w literaturze powojennej – *w <i>Kronice wypadków miłosnych</i> odnajduje romantyczny mit Litwy – określa właściwości poetyki czytanych utworów;

		– *wskazuje regionalizmy, określa ich znaczenie i funkcje w utworze – odnajduje romantyczne pochodzenie literackiego obrazu małej ojczyzny (np. <i>Pan Tadeusz</i> Mickiewicza) – *przedstawia nurt utraconych ojczyzn we współczesnej literaturze, podaje główne tematy i nastroje, nazwiska autorów, najważniejsze tytuły (na podstawie wiadomości z podręcznika *i znalezionych samodzielnie w różnych źródłach) – odczytuje film, uwzględniając specyfikę jego języka	rozpoznaje konwencje (np. realistyczną, *oniryczną itp.) – interpretuje film, wskazuje zastosowane środki filmowe, określa ich funkcje
*Nostalgia, historia, tożsamość. Motywy domu i bezdomności w literaturze emigracyjnej.	*Powieść czytana w całości – do wyboru: T. Konwicki, <i>Kronika wypadków miłosnych</i> lub J. Mackiewicz, <i>Droga donikąd</i> lub G. Grass, <i>Blaszany bębenek</i>	– *interpretuje powieść przeczytaną w całości: określa charakter świata przedstawionego, sposób prowadzenia narracji, kreacje bohaterów, tematykę i problematykę utworu – odczytuje metaforyczne lub paraboliczne znaczenie – *interpretuje <i>Kronikę wypadków miłosnych</i> jako powieść o rozterkach egzystencjalnych dojrzewającego człowieka – *interpretuje metaforyczne znaczenie „<i>drogi donikąd</i>” w powieści Mackiewicza – *analizuje obraz przedwojennego Gdańska w <i>Blaszonym bębnie</i>; odnajduje motywy związane z początkami faszyzmu i innych wydarzeń historycznych – *rozpoznaje mitologizację przestrzeni (także kulturowej) w obrazie utraconej ojczyzny – *redaguje wypowiedzi argumentacyjne na temat omawianych zagadnień – *dokonuje syntezy: motywy domu i bezdomność w literaturze XX wieku	– *dostrzega w czytanej powieści obecność tradycji kulturowej, np. w <i>Kronice wypadków miłosnych</i> odnajduje korzenie romantycznego mitu Litwy – *charakteryzuje kreację bohatera <i>Drogi donikąd</i> jako alter ego autora – *analizuje i interpretuje opis puszczy w <i>Drodze donikąd</i> – *opisuje sposób przetworzenia wydarzeń historycznych w <i>Blaszonym bębnie</i> – *określa, w jaki sposób kreacja bohatera <i>Blaszanego bębna</i> wpływa na sposób przedstawienia historycznej warstwy utworu; odczytuje symboliczny plan utworu (rytm gry na bębnie jako parabola epoki) – *rozpoznaje konwencje literackie, dostrzega ich przenikanie się w czytany utwór (np. realistyczną, symboliczną, oniryczną) – *redaguje wypowiedź argumentacyjną (*lub esej) na temat literatury utraconych ojczyzn
Kochajmy tyle Litwy, ile jej zostało...	<i>Dolina Issy</i>, film reż. T. Konwicki (fragm. lub całość) PROPONOWANE KONTEKSTY	– określa tematykę i problematykę filmu i pierwowzoru literackiego, – charakteryzuje bohaterów i sposoby ich kreacji – określa relacje między filmem a literackim pierwowzorem; wskazuje różnice, odnosząc je do pojęcia adaptacji – wyjaśnia (definiuje) pojęcie adaptacji filmowej,	– *analizuje poetykę filmu, określając funkcję zastosowanych rozwiązań – interpretuje syntetycznie zamysł reżysera, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu mitu Kresów i jego literackich korzeniach – *porównuje film i powieść (całość lub fragmenty), uwzględniając różnorodne konteksty

	Cz. Miłosz, <i>*O wygnaniu</i> (fragm.) Cz. Miłosz, <i>Dolina Issy</i> (fragm.)	odnosi je do wybranych filmu Konwickiego – wskazuje i analizuje filmowe środki służące wykreowaniu obrazu utraconej ojczyzny; rozpoznaje idealizację i mityzację – rozpoznaje klimat tajemnicy i nostalgii i określa, w jaki sposób został on uzyskany w filmie – *wskazuje główne tezy eseju Cz. Miłosza, sposób prowadzenia wywodu, argumentację – *na podstawie eseju Miłosza i innych źródeł wiedzy analizuje relacje znaczeniowe między wyrazami: wychodźca, zbieg, emigrant	– *w czytanim tekście Miłosza wskazuje cechy eseju – *na podstawie eseju Miłosza analizuje pojęcia straty i obcości; odnosi je do interpretacji filmu – *na podstawie eseju Miłosza interpretuje wygnanie jako obraz kondycji współczesnego człowieka; odnajduje ten motyw w innych tekstach kultury
Refleksje „niespiesznego przechodnia”. Eseje Jerzego Stempowskiego.	J. Stempowski, <i>Esej dla Kassandry</i> (fragm.)	– czyta tekst, rozpoznając jego specyfikę – *w czytanim tekście rozpoznaje cechy eseju – określa motyw przewodni tekstu i główną zasadę kompozycyjną – wyjaśnia sens nawiązania do Kassandry, bohaterki tragedii Ajschylosa; określa, co symbolizuje jej postać – znajduje w tekście informacje; przetwarza je, wykorzystując we własnych wypowiedziach – określa, jakie doświadczenia historyczne stały się podstawą napisania <i>Eseju dla Kassandry</i> – *określa, co jest zasadniczym tematem eseju, argumentuje, odwołując się do tekstu – buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat tekstu, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, przytacza cytaty – podaje podstawowe informacje o Jerzym Stempowskim, *określa jego miejsce na tle literatury emigracyjnej	– określa główną myśl tekstu, śledzi sposób prowadzenia wywodu – *analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensy i określa sposób prowadzenia wywodu – *wyjaśnia, na czym polega erudycyjność czytanego tekstu, podaje przykłady, interpretuje je – *wskazuje charakterystyczne cechy stylu czytanego tekstu, charakterystyczne dla eseistyki – *odnosi się do tez i argumentów autora eseju, buduje własne wypowiedzi argumentacyjne na ich temat – *przedstawia eseistyczną twórczość Jerzego Stempowskiego
Dlaczego każde zdanie nie może być o czym innym? Budowa spójnego tekstu		– wyjaśnia czym jest spójność tekstu – analizuje wskazany tekst pod kątem spójności; rozróżnia tekst spójny i niespójny, uzasadnia swoje zdanie, wskazując charakterystyczne cechy tekstu – wyjaśnia, na czym polega spójność treściowa, a kiedy tekst jest spójny pod względem gramatycznym – znajduje w tekście wykładniki spójności linearnej (np. spójniki, zaimki, powtórzenia wyrazów itp.) – dokonuje korekty tekstu niespójnego, stosując	– wskazuje różne przyczyny niespójności tekstu – rozróżnia spójność tematu, spójność nadawcy, spójność odbiorcy, spójność stylu; analizuje pod tym kątem wskazane teksty – *omawia mechanizmy odpowiadające za spójność tekstu jako całości (spójność tematu, nadawcy, odbiorcy, stylu itp.) – *wie, kiedy elementy różnych stylów w tekście stanowią zamysł artystyczny (wskazuje konkretne przykłady) – dokonuje redakcyjnej poprawy wskazanego tekstu,

		różne wykładniki spójności – wie, czym jest spójność wewnątrzakapitowa i międzyakapitowa – sporządza notatkę syntetyzującą na temat spójności, porządkuje informacje na jej temat – pisze wypowiedź argumentacyjną (np. dotyczącą literatury małych ojczyzn lub interpretację wiersza), w której celowo i świadomie stosuje różne sposoby osiągania spójności – w podanym tekście wskazuje przyczyny braku spójności, podaje propozycje poprawek	który jest niespójny
Egzystencjalizm i człowiek absurdalny. Powieść jako filozoficzna parabola	A. Camus, <i>Dżuma</i> PROPONOWANE KONTEKSTY A. Giacometti, <i>Idący człowiek</i> *F. Kafka, <i>Proces</i>	– streszcza fabułę powieści i opisuje jej świat przedstawiony – wykazuje paraboliczny charakter utworu; przedstawia znaczenia paraboliczne – porównuje opisy Oranu i życia jego mieszkańców w czasie kolejnych etapów rozwoju epidemii, interpretuje zauważone zmiany – prezentuje i charakteryzuje bohaterów utworu, wyjaśnia, na czym polega ich samotność, odnosi ją do egzystencjalistycznej koncepcji bytu ludzkiego – uzasadnia, iż bohaterowie <i>Dżumy</i> reprezentują różne postawy ludzkie wobec zła, np.: charakteryzuje doktora Rieux i jego filozofię życiową – przedstawia dylematy Ramberta i zachodzące w nim zmiany – przedstawia przemiany w światopoglądzie ojca Paneloux – w odniesieniu do postaci Tarrou wyjaśnia, czym jest wg Camusa „świętość” i czyste sumienie – wyjaśnia, jaką postawę Camus nazywa „zwycięstwem absurdalnym” – interpretuje motto powieści i określa jej przesłanie – interpretuje paraboliczny charakter dżumy opisaną w powieści (przy dostrzeżeniu realizmu jej opisów) – interpretuje powieść Camusa, sytuując ją w różnych kontekstach (historycznym, filozoficznym, egzystencjalnym, literackim)	– na przykładach bohaterów powieści określa, jakiego wygnania doświadcza człowiek w zamkniętym świecie – wskazuje wojnę, okupację i obozy jako genezę koncepcji filozoficznej Camusa (obraz człowieka i jego cierpienia) – interpretuje <i>Dżumę</i> jako filozoficzną parabolę ukazującą tragizm ludzkiej egzystencji i postawy ludzkie wobec zła – przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazując w tekście argumenty na jej poparcie – charakteryzuje i interpretuje postacie powieściowe, wykorzystując symboliczne znaczenia motywu choroby i uwięzienia – *odnosi utwór do założeń filozofii egzystencjalistycznej, wskazuje w powieści jej kluczowe pojęcia (np. śmierć, samotność, wolność i uwięzienie), rozpoznaje obraz tragicznej egzystencji „człowieka absurdalnego” itp. – *przedstawia założenia filozofii egzystencjalistycznej, wskazując głównych jej twórców, wymienia ważne dla niej pojęcia – podaje ogólne informacje o Camusie jako wielkim moralistcie XX w. oraz jego najważniejszych utworach – *poszukuje literatury naukowej na temat twórczości Camusa, Sartre’a i innych egzystencjalistów w różnych źródłach; wykorzystuje multimedialne źródła informacji i dokonuje ich oceny – *przygotowuje referat (lub prezentację multimedialną) na temat egzystencjalizmu i egzystencjalistów oraz ich wpływu na sztukę (literaturę, malarstwo, film) – *wyjaśnia, czym jest „zwycięstwo absurdalne” wg Camusa

		– przedstawia główne motywy egzystencjalizmu, interpretując go jako poszukiwanie sensu życia po katastrofie wojny, okupacji i totalitaryzmów – *uzasadnia, że przedmiotem filozofii egzystencjalistycznej jest pytanie o sens ludzkiego istnienia – charakteryzuje wpływ egzystencjalizmu na kulturę lat 50. i 60. – *omawia najważniejsze założenia egzystencjalizmu Sartre’a – odczytuje i *interpretuje dzieła sztuki, które kojarzą się z egzystencjalizmem; określa jak pokazują człowieka i jakie prawdy o nim przedstawiają – *interpretuje powieść, odnajdując w niej metaforę życia jako absurdu i procesu sądowego; wykorzystuje kontekst <i>Procesu</i> Kafki – wykorzystuje wiadomości znalezione w literaturze naukowej do pogłębienia interpretacji <i>Dżumy</i> – zabiera głos w dyskusji na temat utworu – zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) zawierającą interpretację powieści i odnoszącą się do jej problematyki – pisze protokół z lekcji poświęconej <i>Dżumie</i> (dyskusji, zebrania, innego wydarzenia itp.)	– *odczytuje rzeźbę Giacomettiego, nawiązując do egzystencjalistycznej koncepcji człowieka (np. sposób przedstawienia izolacji i samotności ludzkiej) – przedstawia zasady pisania protokołu etapy pracy nad protokołem pracę protokolanta podczas wydarzenia (którego dotyczy protokół) <u>Fakultatywnie:</u> – *podaje informacje na temat egzystencjalizmu w kinie europejskim (włoski neorealizm, Nowa Fala kina francuskiego); wymienia głównych twórców i ogólne założenia szkół filmowych
Miłość, samotność, cierpienie, tęsknota – czyli tajemnica kondycji ludzkiej. Człowiek „zamurowany”	*G. Herling-Grudziński, <i>Pietà dell’Isola</i> (fragmenty) PROPONOWANE KONTEKSTY motyw Pietety w sztuce średniowiecza A. Mantegna, <i>Św. Sebastian</i>	– *określa świat przedstawiony, tematykę i problematykę opowiadania – *przedstawia i interpretuje świat bohatera opowiadania Herlinga-Grudzińskiego – *odnajduje w utworze motywy egzystencjalistyczne – *wyjaśnia, czym jest aluzja literacka; dostrzega w opowiadaniu aluzję do <i>Upadku</i> Camusa – *samodzielnie interpretuje opowiadanie; przedstawia hipotezę interpretacyjną i uzasadnia ją, podając argumenty wynikające z utworu – *dokonuje syntezy (na podstawie poznanych utworów literackich i innych dzieł sztuki z różnych	– *porównuje sposób ukazania tragizmu egzystencji człowieka w <i>Dżumie</i> i opowiadaniu Herlinga-Grudzińskiego – *wykorzystuje w interpretacji utworu kontekst sztuki średniowiecza (motyw piety) – *porównuje bohatera opowiadania z postacią św. Sebastiana z obrazu Mantegny; zestawia teksty kultury, uwzględnia specyfikę ich tworzyw – *na podstawie obu utworów przedstawia wykorzystanie motywu choroby jako metafory egzystencji człowieka (np. cierpiący, samotny, zamknięty w sobie – uwięziony) – *interpretuje symboliczność motywu „zamurowania” bohatera

		epok): „Doznanie samotności, cierpienia i śmierci – jako uniwersalne doświadczenie egzystencjalne człowieka”; pisze rozprawkę lub *esej na ten temat – *prezentuje twórczość G. Herlinga-Grudzińskiego w różnych okresach jego życia na podstawie materiałów znalezionych samodzielnie w różnych źródłach	
*Odpowiedzialność intelektualisty za kształt współczesnego świata	*G. Herling-Grudziński, <i>Perły Vermeera</i>	– *określa tematykę i problematykę tekstu, wskazuje podejmowane wątki myślowe – *odczytuje esej jako dialog z Vermeerem, wielkim malarzem europejskim – *rekonstruuje pytania, na które pisarz nie poszukuje odpowiedzi; *interpretuje ten fakt – *wskazuje w tekście autorską interpretację obrazu <i>Widok Delft</i> – *wyjaśnia, na czym, zdaniem pisarza, polega tajemnica malarstwa – *przedstawia metaforyczne i symboliczne znaczenia motywu perły; wykorzystuje je w interpretacji tekstu – *wyjaśnia, co pisarz rozumie przez zewnętrzne i wewnętrzne uniwersum malarza – *analizuje strukturę eseju: śledzi sposób prowadzenia wywodu wskazuje charakterystyczne cechy stylu eseistyki Herlinga-Grudzińskiego	– *odczytuje esej jako pytanie o świadomość człowieka – dawniej i dziś – *wyjaśnia znaczenie pojęcia mityzacji (pojawiającego się w tekście) – *uzasadnia, że dla Herlinga-Grudzińskiego malarstwo jest sposobem wyrażania metafizyki ludzkiego życia; argumentuje na podstawie tekstu – *prezentuje twórczość eseistyczną G. Herlinga-Grudzińskiego; sytuuje ją w kontekście biograficznym; informacje z podręcznika uzupełnia wiadomościami znalezionymi w różnych źródłach – *pisze esej o inspiracjach malarskich i ich znaczeniu dla współczesnego człowieka
*Czarny humor Mrożka	*S. Mrożek, <i>Współczucie</i> PROPONOWANE KONTEKSTY A. Camus, <i>Upadek</i> (informacje o powieści); opowiadanie S. Mrożka z tomów: <i>Słoń</i> lub <i>Wesele w Atomicach</i> (znane np. ze szkoły podstawowej)	– *określa świat przedstawiony, tematykę i problematykę opowiadania – *rozpoznaje groteskową konwencję literacką utworu – *rozpoznaje w utworze ironię i określa jej funkcję – *na podstawie opowiadania wyjaśnia, czym jest czarny humor; definiuje pojęcie czarnego humoru – *rozpoznaje zjawisko parodii, określa jego funkcję w utworze (odnosi opowiadanie do <i>Upadku</i> Camusa) – *definiuje pojęcia parodii i czarnego humoru – *wyjaśnia, na czym polega pesymizm Mrożka – *analizuje znaczenie współczucia, porównuje	– *wskazuje znaczące elementy opowiadania i określa ich funkcje – *określa funkcję groteskowej konwencji opowiadania – *wykorzystuje pojęcia parodii i czarnego humoru w interpretacji utworu – *przedstawia związki czarnego humoru i parodii z kabaretem

		funkcjonowanie motywu współczucia w opowiadaniu Mrożka i innych utworach literackich – *buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu, redaguje notatkę z lekcji	
Po końcu świata... Trudna lekcja Różewicza	T. Różewicz, <i>W środku życia; Drewno; Spadanie czyli o elementach wertykalnych i horyzontalnych w życiu człowieka współczesnego</i> (fragm.) PROPONOWANE KONTEKSTY Motyw Chrystusa Ukrzyżowanego w sztuce gotyckiej D. Bouts, <i>Piekło</i>	– określa tematykę i problematykę wierszy – charakteryzuje postać mówiącą, sytuację liryczną, przedstawione postacie i motywy, obrazy poetyckie – określa symboliczne znaczenia motywów występujących w wierszach (np. stół, chleb, ogród, krzyż), *wskazuje ich konteksty kulturowe – wskazuje charakterystyczne środki stylistyczne i określa ich funkcje (np. paradoksy, powtórzenia, paralelizmy składniowe) – określa cechy języka poetyckiego Różewicza (analizuje dobór rzeczowników i znaczenia, w jakich występują, składnię, obecność środków stylistycznych, frazeologię itp.) – wskazuje słowa nacechowane stylistycznie i emocjonalnie, określa ich funkcje w wierszach – odnajduje utarte zwroty językowe, frazeologizmy, schematy różnych wypowiedzi; interpretuje je jako kompromitację słów i wyrażań, które zatraciły swoje znaczenia, obraz chaosu pojęciowego i moralnego, w jakim żyje współczesny człowiek – interpretuje wiersze, przywołując utwory poznane wcześniej (np. <i>Ocalony</i>) i ich kontekst historyczny, np.: określa, jakie znaczenie dla człowieka ma świadomość istnienia stałych wartości, „góry” i „dołu”, obawa przed upadkiem moralnym wskazuje różnice znaczeniowe między „upadkiem” a „spadaniem” jako wyznaczniki obrazu człowieka różnych epok interpretuje wiersz <i>Drewno</i> w kontekście sztuki gotyckiej (przedstawienia męki Chrystusa) przedstawia opisaną w wierszach Różewicza sytuację człowieka w świecie pozbawionym hierarchii wartości, ładu,	– na podstawie znanych tekstów kultury przedstawia symbolikę góry i dołu (dna) w kulturze europejskiej – przedstawia motyw „pierwszego upadku” (strącenia zbuntowanych aniołów) i jego kulturową interpretację; przywołuje zawierające go różne teksty kultury – określa, jaką funkcję w poezji Różewicza pełni milczenie („poeta ciszy”); *określa funkcje stosowania pauzy jako zabiegu stylistycznego – wskazuje przykłady konkretyzacji metafor, omawia ich funkcje – na podstawie czytanych wierszy oraz wiadomości z różnych źródeł określa, jaką ocenę kultury europejskiej zawarł poeta w swojej twórczości – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wiersza <i>Drewno</i> oraz wybranego przedstawienia Chrystusa Ukrzyżowanego w sztuce gotyckiej; porównuje teksty kultury, stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki ✓ dokonuje syntezy: „Jak literatura różnych epok ukazywała upadek człowieka i związaną z nim koncepcję kondycji ludzkiej” – przedstawia propozycje interpretacji czytanych wierszy, stawia hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je; formułuje argumenty na podstawie tekstu i stosownych kontekstów (np. egzystencjalnego, historycznego, literackiego, filozoficznego, kulturowego) – *redaguje interpretację porównawczą (np. porównuje wiersze z różnych okresów twórczości poety)

		trwałych znaczeń, kierunków dążenia, celu życia, Boga itp. – *interpretuje wiersze w kontekście filozofii egzystencjalizmu, uzasadnia ich egzystencjalistyczny charakter – *w wierszu <i>Spadanie</i> dostrzega aluzję literacką (do <i>Upadku</i> Camusa); interpretuje jej funkcję – buduje wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne na temat wierszy; formułuje tezy i argumenty wynikające z analizy utworów	
Poezja wobec dylematów egzystencji	E. Lipska, <i>Testament; Tu pracuję</i> S. Grochowiak, <i>Płonąca żyrafa</i> PROPONOWANE KONTEKSTY S. Dali, <i>Płonąca żyrafa</i>	– dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: określa ich tematykę i problematykę, przedstawia sytuację liryczną, postać mówiącą, motywy – analizuje właściwości języka poetyckiego, wskazuje środki stylistyczne (np. metafory) i określa ich funkcje – analizuje język poetycki czytanych wierszy pod kątem słownictwa (np. powtarzające się rzeczowniki i czasowniki, paradoksy, gra słów itp.), składni, wymieszania konwencji i stylów – wykorzystuje konteksty w interpretacji utworów (np. filozoficzny, egzystencjalny, malarski) – *interpretuje wiersze, wskazując w nich odniesienia do filozofii egzystencjalizmu – odnajduje motywy i formy w sztuce, do których nawiązuje wiersz Grochowiaka – określa, jaką funkcję pełnią w wierszu Grochowiaka motywy brzydoty – opisuje kondycję ludzką w ujęciu Grochowiaka – *określa, jaki obraz ludzkiego życia zawarty jest w wierszach Lipskiej (o jakim dramacie egzystencjalnym mowa) – odczytuje i interpretuje dzieła malarskie reprezentujące nurt egzystencjalistyczny w sztuce; uwzględnia specyfikę tworzywa malarstwa – buduje wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne na temat wierszy; formułuje tezy i argumenty wynikające z analizy utworów	– *wyjaśnia termin „turpizm” (znaczenie, pochodzenie, przedstawia związaną z nim polemikę poetów) – *interpretuje wiersz Grochowiaka w kontekście filozofii egzystencjalizmu – dostrzega w wierszu Grochowiaka motyw wanitatyczny; przedstawia jego konteksty kulturowe i określa funkcję w utworze – podaje ogólne informacje o autorach czytanych wierszy (na podstawie podręcznika) – *rozpoznaje motyw „śmierci Boga”, wskazuje jego filozoficzne korzenie i określa funkcję w czytanych utworach – porównuje sposób opisu cierpienia w wierszu Grochowiaka i innych utworach literackich – *pisze interpretację porównawczą – porównuje teksty kultury (np. wiersz i obraz), uwzględniając różnorodne konteksty ✓ syntetycznie przedstawia funkcjonowanie motywu piękna i brzydoty w kulturze; znajduje informacje na ten temat w różnych źródłach, przygotowuje referat (prezentację), przedstawia je w klasie

Sztuka myślenia Wistawy Szymborskiej. Moc marzenia i filozofii czyli projekty innych światów. Ironia i autoironia w poezji. Gry językowe	W. Szymborska, <i>Obmyślam świat</i>; *** [<i>Nicość przenicowała się także i dla mnie...</i>]; <i>Utopia</i> PROPONOWANE KONTEKSTY S. Balbus, [<i>Poetycki warsztat Szymborskiej</i>]	– dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: określa ich tematykę i problematykę przedstawia sytuację liryczną, postać mówiącą w wierszu – rozpoznaje obecne w wierszach motywy i toposy; odczytuje ich znaczenia symboliczne – wskazuje nawiązania kulturowe (np. do Księgi Rodzaju) i określa ich funkcje; – *dostrzega aluzje literackie – skazuje właściwości języka poetyckiego SZymborskiej (np. gry znaczeniami wyrazów, wykorzystanie podobieństw brzmieniowych, rozbijanie frazeologizmów, dowcip językowy itp.) – wskazuje środki stylistyczne (np. metafory, paradoksy) i określa ich funkcje – rozpoznaje ironię i autoironię, sarkazm, *parodię; określa ich funkcje – interpretuje wiersze, wskazując odniesienia do filozofii egzystencjalizmu – ocenia „drugie wydanie świata” w wierszu <i>Obmyślam świat</i> – wskazuje i formułuje pytania filozoficzne obecne w wierszach Szymborskiej – wyjaśnia, na czym polega zaskakujący punkt widzenia poetki i jaka z niego wynika interpretacja świata – czyta ze zrozumieniem fragment eseju, wskazuje jego główne tezy i sposób prowadzenia wywodu – przetwarza informacje z tekstu naukowego, wykorzystuje je do interpretacji wierszy – buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy, uczestniczy w dyskusji – redaguje dłuższą wypowiedź pisemną (np. interpretację wiersza, rozprawkę, *esej) na temat kondycji człowieka współczesnego przedstawionej w poezji	– rozpoznaje filozoficzny kontekst czytanych wierszy Szymborskiej (*np. dialektyka jako sztuka poszukiwania prawdy, poglądy na zmienność i trwanie, istnienie i nicość itp.) – odczytuje sprzeciw wobec śmierci zawarty w wierszach poetki – przedstawia sposób ukazania i funkcję motywów nicości i bytu (i ich filozoficzną proveniencję) – interpretuje funkcję motywu utopii w wierszu Szymborskiej, wykorzystuje jego konteksty kulturowe; – *wyjaśnia, na czym polega reinterpretacja motywu utopii w wierszu Szymborskiej – analizuje język poetycki czytanych wierszy pod kątem słownictwa (np. powtarzające się rzeczowniki i czasowniki), składni, obecności potocyzmów i poetyzmów, wymieszania konwencji i stylów – *syntezyzuje wiadomości na temat egzystencjalistycznych nawiązań w poezji polskiej – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wierszy; pisze pracę na ten temat
Czy wypowiedź musi być logiczna? O miejscu logiki w języku		– podaje funkcje tekstów językowych, podaje przykłady tekstów i ich typów o różnych funkcjach (powtórzenie)	– definiuje logikę jako naukę o regułach poprawnego uzasadniania twierdzeń – wskazuje przykłady demagogii w różnych tekstach (np.

i tekście		– wyjaśnia, czym jest komunikacja językowa, podaje jej główne cele – wyjaśnia (definiuje) pojęcia wnioskowania / argumentacji – wie, kiedy uzasadniania jest poprawne – rozróżnia wnioski i przesłankę (w przykładach dowodzeń) – wyjaśnia, czym jest demagogia; rozpoznaje argument demagogiczny – wyjaśnia, czym jest intencja wypowiedzi (na przykładach) – rozróżnia znaczenia wypowiedzi dosłowne i niedosłowne; podaje przykłady – w przykładowych wypowiedziach rozróżnia treści sugerowane (wyrażone nie wprost) – rozpoznaje pytania podchwytliwe i sugerujące – redaguje notatkę na temat demagogii, intencji wypowiedzi, poprawności dowodzeń itp.	– w polityce, marketingu, reklamie, rozmowie) – rozpoznaje podstawowe techniki perswazji stosowane w demagogii (np. składanie nierealnych obietnic, fałszywa alternatywa) – wie, czym jest sylogizm, podaje przykłady sylogizmów – rozróżnia wnioskowanie dedukcyjne i indukcyjne (zwodne)
Praca klasowa nr 1 wraz z poprawą		– redaguje spójną wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę lub interpretację wiersza lub *interpretację porównawczą) – formułuje tezy i argumentuje je na podstawie omawianych utworów – rozróżnia typy błędów językowych (np. ortograficzne, interpunkcyjne, składniowe, słowotwórcze, leksykalne, gramatyczne); rozpoznaje błędy stylistyczne – poprawia wskazane błędy w tekście własnym i cudzym – wie, czym jest estetyka wypowiedzi – określa podstawowe typy błędów językowych – wyjaśnia, kiedy następuje naruszenie normy składniowej lub fleksyjnej (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) – dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej	– dostrzega w wypowiedziach własnych i cudzych błędy językowe, poprawia je – wyjaśnia, na czym polega wskazany błąd językowy w tekście własnym lub cudzym; określa jego źródło – stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej, tworząc własny tekst – poprawia wskazany tekst, zwiększając jego spójność
Współczesny <i>everyman</i> – człowiek „umarły za życia”.	T. Różewicz, <i>Kartoteka</i> PROPONOWANE KONTEKSTY	– określa tematykę i problematykę utworu – charakteryzuje bohatera <i>Kartoteki</i>, interpretuje jego bierność, brak imienia, wieku, zawodu itp. – wyjaśnia, jak bohater <i>Kartoteki</i> postrzega swoje	– porównuje kreację bohatera <i>Kartoteki</i> z tradycyjną rolą bohatera dramatu – dostrzega w utworze nawiązania i aluzje do dramatu antycznego, wyjaśnia ich funkcje

Psychiczna i egzystencjalna kondycja bohatera <i>Kartoteki.</i> Różewiczowi teatr absurdu	wybrana tragedia antyczna, *Witkacy, Szewcy (przypomnienie lektury) fragmenty inscenizacji <i>Kartoteki</i> (np. w Teatrze TV, reż. K. Kieślowski, 1979)	życie; *zestawia go ze świadomością podmiotu lirycznego wierszy Różewicza – interpretuje postać bohatera jako współczesnego <i>everymana</i>, wyjaśnia to pojęcie – charakteryzuje i interpretuje przestrzeń sceniczną (jako obraz kondycji psychicznej i egzystencjalnej bohatera) – określa rolę chóru w <i>Kartotece</i>, porównując go do chóru teatru antycznego (rozpoznaje parodię) – interpretuje tytuł dramatu – rozpoznaje groteskową konwencję utworu – uzasadnia, iż <i>Kartoteka</i> jest dramatem otwartym – podaje propozycję odczytania dramatu, argumentuje ją na podstawie analizy utworu – *syntetycznie przedstawia obraz kondycji psychicznej i egzystencjalnej człowieka zawarty w dramacie; wykorzystuje konteksty (historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, kulturowy) – *wyjaśnia, dlaczego dramaty Różewicza łączone są z teatrem absurdu – *podaje główne cechy XX-wiecznego teatr absurdu – *przedstawia twórczość dramatyczną Różewicza na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów – redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu, formułuje tezy, uzasadnia je, uczestniczy w dyskusji <u>Fakultatywnie</u> – *wyjaśnia, czym był teatr absurdu lat 50., wymienia głównych twórców i ogólne założenia nurtu, wiąże go z egzystencjalizmem – *przedstawia sylwetkę wybranego twórcy teatru absurdu i omawia jego dramaty (np. S. Becketta, E. Ionesco)	– wskazuje w tekście tragizm, patos, groteskę, ironię; wyjaśnia ich wartościujący charakter – *rozpoznaje aluzje literackie i określa ich funkcje – w konstrukcji bohatera rozpoznaje biografię pokolenia wojennego, wskazuje jego doświadczenia, dylematy moralne, kompleksy itp. istniejące w świadomości bohatera, wprowadza kontekst podmiotu lirycznego wierszy Różewicza – wyjaśnia, dlaczego bohater jest „umarły za życia” (rozpoznaje ukazaną w dramacie egzystencjalną pustkę człowieka współczesnego) – charakteryzuje język utworu; wyjaśnia zawarty w nim przekaz (język przestał być narzędziem opisu rzeczywistości) – *określa źródła deformacji świata przedstawionego w dramacie (istnieje on w świadomości i podświadomości bohatera) – *wskazuje w <i>Kartotece</i> pokrewieństwa z dramatem groteskowym Witkacego – *rozważa, czy <i>Kartotekę</i> można uznać za antyteatr, uzasadnia swoje zdanie, dostrzegając rozbijanie głównych kategorii dramatycznych – *przedstawia sylwetkę twórczą Różewicza (i jej przemiany) jako autora nowatorskich dramatów; przygotowuje na ten temat referat lub prezentację <u>Fakultatywnie:</u> – *określa, jaki obraz świata i relacji międzyludzkich został przedstawiony za pomocą poetyki absurdu i groteski w dramatach Becketta lub Ionesco (lub innego twórcy teatru absurdu); wygłasza prezentację na ten temat
Za co kochamy Mrożka... Świat bez formy, czyli groteskowy model społeczeństwa w <i>Tangu</i>.	S. Mrożek, <i>Tango</i> PROPONOWANE KONTEKSTY T. Nyczek, „<i>Tango</i>” <i>Sławomira Mrożka – sztuka polska</i>	– określa tematykę i problematykę <i>Tanga</i> – charakteryzuje przestrzeń sceniczną dramatu, wygląd, zachowanie i język bohaterów, określa ukazany w ten sposób obraz świata – zestawia poglądy na kulturę przedstawicieli trzech pokoleń ukazanych w dramacie – wyjaśnia, jak ukazany jest motyw buntu	– rozpoznaje w dramacie cechy tragikomedii rodzinnej – wskazuje w <i>Tangu</i> cechy teatru absurdu – *wyjaśnia termin „teatr groteski” – odnosząc go do <i>Tanga</i> – porównuje <i>Tango</i> z dramatem klasycznym – dostrzega nawiązania do dramatu romantycznego (np. Wielkiej Improwizacji, kreacji bohatera romantycznego

Plan Artura, czyli pomyłka racjonalisty. Tango – jako dramat o władzy, społeczeństwie, kulturze, sztuce, rodzinie, języku...	<i>i uniwersalna</i> inscenizacja <i>Tanga</i> (np. w Teatrze TV, reż. M. Englerta, 1999) film <i>Zezowate szczęście</i>, reż. A. Munk (całość lub fragm.) Marek Nowakowski, <i>Górq Edek</i> A. Pągowski, plakat do przedstawienia <i>Tanga</i> w Teatrze Współczesnym w Warszawie (1997) M. Nowakowski <i>Górq „Edek”</i> (z tomu <i>Prawo prerii</i>)	pokoleniowego – określa, jaką rolę odgrywa w dramacie motyw ślubu (*odnosi go do tradycji literackiej) – wyjaśnia przyczyny klęski Artura – charakteryzuje postawę i poglądy Edka, określa jego rolę w dramacie – ocenia postawy reprezentowane przez postacie sceniczne – odczytuje <i>Tango</i> jako: - dramat o źródłach tyranii - obraz egzystencjalnych problemów człowieka współczesnego - dramat o przemianach kulturowych – w analizie i interpretacji dramatu wykorzystuje potrzebne konteksty (np. historyczny, polityczny, egzystencjalny, literacki) – rozpoznaje konwencję literacką dramatu, dostrzega satyrę i groteskę, określa ich funkcje (np. jakie elementy rzeczywistości zostały ośmieszone) – *analizuje język i styl utworu Mrożka, dostrzega parodię i parafrazy, wskazuje ich wzorce tekstowe – *rozpoznaje aluzje literackie i określa ich funkcje ✓ dokonuje syntezy: „Funkcjonowanie motywu tańca w literaturze różnych epok” (powtórzenie i zebranie materiału) – wskazuje główne tezy wyводу Tadeusza Nyczka; ustosunkowuje się do nich (zgadza się lub polemizuje); uzasadnia swoje sądy – *pisze wypowiedź argumentacyjną, w której odnosi się do problemu podjętego przez autora artykułu i zaproponowanego przez niego rozwiązania; w argumentacji wykorzystuje <i>Tango</i> Mrożka i inne teksty kultury – charakteryzuje bohatera opowiadania M. Nowakowskiego <i>Górq Edek</i>; wyjaśnia, na czym polega nawiązanie do dramatu Mrożka <u>Fakultatywnie</u> – interpretuje fabułę filmu <i>Zezowate szczęście</i> jako groteskowy i satyryczny obraz polskiej historii – charakteryzuje i interpretuje postać bohatera, wskazując źródła groteskowości jego kreacji	i jego monologu); interpretuje ich znaczenia – *porównuje <i>Tango</i> z dramatem groteskowym Witkacego – *dostrzega w dramacie przenikanie się konwencji literackich (np. realistycznej i groteskowej), interpretuje jego znaczenie – wyjaśnia, czym jest purnonsens, ilustrując go przykładami z dramatu Mrożka – *kojarzy postać Edka oraz jego relacje z innymi postaciami z wydarzeniami historycznymi – *syntetycznie przedstawia model nowoczesnego społeczeństwa ukazany w dramacie – wyjaśnia, jaką funkcję w dramacie pełni motyw tanga – wykorzystuje informacje z tekstu Tadeusza Nyczka do pogłębienia interpretacji dramatu – w tekście naukowym wskazuje tezy i rozpoznaje sposób prowadzenia wyводу ✓ przygotowuje samodzielną prezentację z wykorzystaniem materiałów ilustracyjnych: „Funkcjonowanie motywu tańca w literaturze różnych epok” – na podstawie informacji z różnych źródeł gromadzi informacje o życiu i twórczości Sławomira Mrożka; wnioskuje o przyczynach popularności pisarza – interpretuje powiadanie M. Nowakowskiego; wyjaśnia, na czym polega uniwersalność przedstawienia postaci Edka <u>Fakultatywnie</u> – interpretuje film: ▪ analizuje i ocenia kreację głównego bohatera ▪ wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje – *wyjaśnia, na czym polega ukazana w filmie deheroizacja bohatera i demitologizacja polskiej historii – *zestawia <i>Tango</i> Mrożka z filmem <i>Zezowate szczęście</i>; porównuje sposoby uzyskania efektu absurda i groteski w każdym z dzieł i omawia ich funkcje
--	---	--	---

		– wskazuje cechy filmu jako komedii filmowej – *przygotowuje komputerową bazę danych na temat polskiej szkoły filmowej – *wymienia twórców i najważniejsze dzieła polskiej szkoły filmowej; zna jej główne założenia, wie, z czego wyrasta	
Emigranci i homlesci	*J. Głowacki, <i>Antygona w Nowym Jorku</i>	– *określa tematykę i problematykę utworu – *przedstawia bohaterów i przestrzeń sceniczną utworu – *charakteryzuje emigrantów przedstawionych w dramacie – *wyjaśnia, na czym polega bezdomność bohaterów; opisuje różne wymiary ich bezdomności – *wskazuje w utworze nawiązania do Antygony Sofoklesa (i mitu greckiego); wyjaśnia ich funkcje – *komentuje zderzenie postaci dramatu z mitem Antygony – *interpretuje dramat jako obraz rozpaczliwej walki o godność – *dostrzega w utworze elementy tragiczne i komiczne; interpretuje ich wymieszanie	– *dostrzega w utworze aluzje literackie i elementy parodii; określa ich funkcje – *dostrzega w utworze przenikanie się konwencji (realistycznej, groteskowej) – *przedstawia twórczość Janusza Głowackiego (jako pisarza i scenarzysty) – *analizuje cechy dramatu, dostrzega elementy teatru absurdu
Dramat groteskowy, dramat absurdu (synteza)	Poznane dramaty groteskowe: *Witkacy, <i>Szewcy</i> T. Różewicz, <i>Kartoteka</i> S. Mrożek, <i>Tango</i> *J. Głowacki, <i>Antygona w Nowym Jorku</i>	✓ syntezuje wiadomości o dramacie europejskim – na podstawie utworów poznanych w szkole i w ramach lektur własnych – przedstawia specyfikę dramatu groteskowego, wskazując charakterystyczne cechy fabuły i postaci (brak scenicznego realizmu, psychologicznego prawdopodobieństwa, paraboliczność i metaforyczność itp.) języka (deformacja języka i wypowiedzi „puste” jako znak kryzysu kultury) *poetyki (parodystyczne nawiązania do dawnych konwencji teatralnych) *konwencji scenicznej (antyteatr) – prezentuje <i>Szewców</i>, <i>Kartotekę</i> i <i>Tango</i> jako (różne) przykłady dramatów groteskowych – podaje główne cechy dramatu groteskowego i odnosi je do omawianych utworów – opracowuje wypowiedź argumentacyjną dotyczącą	– wyjaśnia, na czym polega konwencja sceniczna dramatu groteskowego i dlaczego bywa on nazywany antyteatrem – syntezuje wiadomości o polskim dramacie groteskowym; zestawia wiadomości o dziełach *Witkacego, *Gombrowicza, Różewicza i Mrożka – porównuje teatr groteskowy z dramatem antycznym, klasycznym, romantycznym i innymi odmianami dramatu ✓ syntezuje wiadomości o grotesce i jej funkcji w literaturze i sztuce różnych epok; *przygotowuje prezentację i/lub wygłasza referat na ten temat

		dramatu groteskowego (np. rozprawka, szkic interpretacyjny) <u>Fakultatywnie</u> – recenzuje obejrzany spektakl będący sceniczną realizacją dramatu groteskowego	
Białoszewski – „poeta rupieci”. Obroty rzeczy, prywatne epifanie i inne poetyckie obrządki... Eksperymenty twórcze i nowe formy sztuki.	M. Białoszewski, <i>Szare eminencje zachwyty; Sprawdzone sobą; Obierzyny (2)</i> PROPONOWANE KONTEKSTY J. Jończyk, <i>Wyjście – drabina</i> T. Kantor, <i>Panoramiczny happening morski. Koncert morski; Maszyna aneantyzacyjna;</i> R. Opałka, <i>Detale z cyklu Opałka1965/1–∞</i>	– określa tematykę i problematykę wierszy Białoszewskiego; dostrzega ich związek z nowymi tendencjami w sztuce neoawangardy lat 60. – wymienia nowe formy sztuki, takie jak happening i performance, instalacja; wyjaśnia ich istotę, podaje przykłady – określa świat poetycki wierszy Białoszewskiego (przestrzeń, ludzi, przedmioty, działania będące przedmiotem namysłu i poetyckiego opisu) – odwołując się do konkretnych utworów, wyjaśnia, w jakim sensie Białoszewski jest „poetą osobnym” – na podstawie wybranych utworów opisuje przestrzeń zainteresowań poety – przywołując konkretne utwory, wyjaśnia, dlaczego Białoszewski bywa nazywany „poetą rupieci” – w czytanych utworach wskazuje religijne i kulturowe skojarzenia (zwykłych, codziennych przedmiotów); interpretuje je – wskazuje charakterystyczne środki stylistyczne i językowe – określa ich funkcje w wierszach – określa, jak język Białoszewskiego zmienia sposób widzenia rzeczywistości (odkrywanie rzeczy zwykłych, uwznioślanie codzienności, fascynacja banałem i szczegółem codzienności, metamorfozy zwykłych przedmiotów itp.) – *podaje przykłady „operacji na słowach i znaczeniach”, dostrzegając w nich specyfikę stylu poety – *na podstawie wybranych utworów wyjaśnia pojęcie eksperymentu twórczego i jego znaczenie w poezji Białoszewskiego – *dostrzega pokrewieństwa poezji Białoszewskiego z artystycznym happeningiem; uzasadnia na podstawie analizy tekstu – *przedstawia, jaki był stosunek Białoszewskiego do	– szerzej przedstawia tendencje sztuki awangardowej lat 60. (eksperyment twórczy, proces twórczy jako sens sztuki, twórcza aktywność odbiorcy itp.) – na przykładzie wybranych dzieł przedstawia nowe tworzywo sztuki (życie, działanie, sam twórca jako przedmiot sztuki) – odczytuje dzieła sztuki neoawangardowej, uwzględniając specyfikę ich tworzywa – przedstawia informacje o życiu i twórczości Białoszewskiego, w tym również o jego poszukiwaniach teatralnych, Teatrze Osobnym itp. (na podstawie podręcznika i wiadomości znalezionych w różnych źródłach) – odczytuje głośno wiersze, interpretując je głosowo (wydobywa brzmieniowe walory tekstu) – określa funkcje środków stylistycznych i językowych tworzących warstwę brzmieniową wierszy; *wyjaśnia, z czego wynika ich oryginalność dźwiękowa – określa, jaką rolę odgrywa zapis i kształt graficzny wiersza (segmentacja tekstu, krótkie wersy, wcięcia, odstępy itp.) – *wyjaśnia słowo „epifania” i określa, jaki efekt wywołuje odniesienie go do „ośnień” banalnymi rzeczami codziennymi – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wybranego wiersza Białoszewskiego i jednego z zamieszczonych w podręczniku dzieł sztuki ✓ dokonuje syntezy, przywołując teksty kultury poznane we wcześniejszych latach nauki: „Jak literatura i sztuka różnych epok postrzegały piękno i brzydotę, wzniosłość i banalność?”

		tradycji poetyckiej (wskazuje preferowanie poezji wygłaszanej) – analizując wskazane utwory, określa, na czym polegały „epifanie” (ośnienia) Białoszewskiego – zabiera głos w dyskusji na temat wierszy Białoszewskiego, redaguje wypowiedzi argumentacyjne, formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do wniosków z analizy	
Białoszewski i poezja lingwistyczna. Gramatyka istnienia.	M. Białoszewski, <i>wywód jestem’u; Namuzowywanie; Ja stróż latarnik nadaję z mrówkowca; Śmierć</i> PROPONOWANE KONTEKSTY J. Jończyk, <i>Wyjście – drabina</i> T. Kantor, <i>Panoramiczny happening morski. Koncert morski; Maszyna aneantyzacyjna</i> R. Opałka, <i>Detale z cyklu Opałka1965/1–∞</i> J. Sławiński, <i>Białoszewski: być sobie jednym</i> (fragm.)	– analizuje i interpretuje utwory Białoszewskiego; odczytuje przekazy o charakterze moralnym i filozoficznym – wyjaśnia, dlaczego poezję Białoszewskiego zalicza się do nurtu lingwistycznego – w czytanych wierszach wskazuje „gry z językiem” i eksperymenty Białoszewskiego *prowadzące do stworzenia własnego języka poetyckiego – wykorzystuje wiadomości z dziedziny fleksji, słowotwórstwa i składni w analizie i interpretacji wierszy – analizuje funkcje zapisu w czytanych wierszach i rozczłonkowania tekstu na wersy – *wskazuje zbieżność eksperymentów Białoszewskiego z kierunkami poszukiwań neoawangardy zachodniej lat 60. (np. obserwowanie życia codziennego, zwykłych sytuacji, działania artystyczne, happeningi, komponowanie dzieła z odpadów, przedmiotów gotowych itp.) – określa, co jest nowym tworzywem sztuki w twórczości Białoszewskiego *i innych artystów (np. Opałki, Kantora i innych) – określa, w jaki sposób Białoszewski mówi o sprawach egzystencjalnych: życiu, śmierci... – przedstawia obraz śmierci w wierszu Białoszewskiego na tle kulturowej tradycji motywu (synteza) – wykorzystuje wiadomości z tekstu J. Sławińskiego do pogłębionej interpretacji wierszy, – analizuje fragment tekstu naukowego; wskazuje zawarte w nim tezy; wyjaśnia użyty przez badacza	– wyjaśnia termin „poezja lingwistyczna”, odnosząc go do Białoszewskiego *i twórczości innych poetów – analizuje specyficzne dla Białoszewskiego środki językowe (np. rozbijanie słów, zamianę kategorii gramatycznych, dopisywanie nowych końcówek, kojarzenie słów odległych znaczeniowo na podstawie podobieństwa brzmieniowego, wprowadzanie instrumentacji głosko-wej, wytrącanie słów z ich naturalnego kontekstu itp.); interpretuje ich funkcje – *wskazuje działanie artystyczne (sam proces powstawania dzieła) jako przedmiot sztuki twórców neoawangardy na Zachodzie, podaje przykłady – *wyjaśnia termin „neoawangarda”, odnosząc go do określonych zjawisk artystycznych – *wyjaśnia, w jaki sposób twórcy neoawangardy włączali do swych utworów elementy rzeczywistości (np. muzyka konkretna Cage’a, odgłosy rzeczywistości w wierszach Białoszewskiego) – *przytacza informacje o rolach przedmiotów w teatrze Białoszewskiego ✓ dokonuje syntezy: przedstawia Białoszewskiego jako poetę na tle tradycji literackiej (różnych koncepcji poety) – *na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów opracowuje prezentację na temat nowych form sztuki neoawangardowej (happening, instalacja, performance) – opracowuje zagadnienie „Jakie funkcje w różnych tekstach pełnią neologizmy?” – (F) projektuje stronę internetową poświęconą Mironowi Białoszewskiemu; wykorzystuje wiadomości o poecie i jego twórczości, poezji lingwistycznej oraz sztuce neoawangardowej (projekt edukacyjny)

		termin „język literacki” – na podstawie analizy wskazanych wierszy określa, czym dla Białoszewskiego jest wiersz i pisanie poezji – *wyjaśnia, czym był Teatr Osobny i w jaki sposób eksperymenty teatralne wynikały z pojmowania przez Białoszewskiego roli słowa (sztuki) – redaguje ustne i pisemne wypowiedzi (w tym rozprawkę, interpretację wiersza) argumentacyjne na temat wierszy Białoszewskiego, formułuje tezy, uzasadnia je, uczestniczy w dyskusji	
Praca klasowa nr 2 wraz z poprawą		– redaguje spójną wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę lub interpretację wiersza lub *interpretację porównawczą) – formułuje tezy i argumentuje je na podstawie omawianych utworów – rozróżnia typy błędów językowych (np. ortograficzne, interpunkcyjne, składniowe, słowotwórcze, leksykalne, gramatyczne); rozpoznaje błędy stylistyczne – poprawia wskazane błędy w tekście własnym i cudzym – wie, czym jest estetyka wypowiedzi	– określa podstawowe typy błędów językowych – wyjaśnia, kiedy następuje naruszenie normy składniowej lub fleksyjnej (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) – dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej
Hejterzy zastopowali influencerkę. Zmiany kulturowe a neologizmy we współczesnym języku polskim	L. Łuniewska, <i>Buwing, czyli romans w bibliotece</i> (fragm.)	– w czytanych i słuchanych tekstach odnajduje neologizmy, które przeniknęły do polszczyzny w ostatnich latach – wskazuje różne sposoby wzbogacania języka (we współczesnej polszczyźnie) i podaje ich przykłady: neologizmy słowotwórcze, neosemantyzmy, nowe związki frazeologiczne, zapożyczenia leksykalne, *zapożyczenia wewnętrzne i zewnętrzne – wykorzystuje wiadomości ze słowotwórstwa, analizując neologizmy słowotwórcze – rozpoznaje skrótowce (akronimy) – rozpoznaje neosemantyzmy i neofrazeologizmy, rozróżnia ich rodzaje – wyjaśnia (definiuje) terminy: zapożyczenia semantyczne, zapożyczenia frazeologiczne, zapożyczenia leksykalne	– określa źródła i przyczyny napływu neologizmów; wskazuje obszary tematyczne, których one głównie dotyczą – wskazuje różne mechanizmy powstawania neologizmów słowotwórczych (np. ucięcie części wyrazu podstawowego, derywaty tworzone od dwóch podstaw słowotwórczych, skracanie dłuższych określeń itp.) – podaje przykłady nazw marek i firm funkcjonujących w polszczyźnie jako wyrazy pospolite – rozróżnia zapożyczenia zewnętrzne i wewnętrzne; podaje przykłady – *wymienia i charakteryzuje tendencje rozwojowe w języku i ich realizację w najnowszej polszczyźnie (tendencja do skrótu, do precyzji oraz do upraszczania i automatyzacji) – gromadzi informację na temat neologizmów

		– ocenia nowe zjawiska językowe (np. nowe wyrazy), stosując właściwe kryteria – zna zasady pisowni zapożyczeń (m.in. stosowania apostrofu) – czyta ze zrozumieniem fragment artykułu Łuniewskiej i poddaje krytycznej ocenie opisane w nim zjawiska językowe	w polszczyźnie
Klasycyzm i harmonia. Metamorfozy poezji Leopolda Staffa	L. Staff, <i>Problemy; Wiosna</i> PROPONOWANE KONTEKSTY L. Staff, <i>Wysokie drzewa; Bonaccia; Harmonia</i> (wiersze poznane w klasie 3) Z. Kubiak, <i>Pożegnanie dzieciństwa</i> (fragmenty)	– analizuje wiersze L. Staffa, określa ich tematykę i problematykę – opisuje ich nastrój i wskazuje tworzące go środki poetyckie – analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową utworów, formę gatunkową, słownictwo, środki stylistyczne, wskazuje ich związek z klasycznym wzorcem poezji – interpretuje treści symboliczne czytanych wierszy – określa postawę twórczą poety i koncepcję poezji wyłaniając się z wierszy – w czytanych wierszach odnajduje antyczny ideał harmonii – interpretuje motywy nagości, ogrodu i wiosny, wskazując ich symbolikę i kulturowe korzenie – w wierszu <i>Wiosna</i> rozpoznaje topos Raju lub Arkadii, interpretuje jego funkcję – wyjaśnia terminy: klasycyzm, klasyczny, wskazując różne ich znaczenia – uzasadnia, dlaczego Staffa (a także innych poetów, np. Tuwima, Herberta itp.) można zaliczyć do poetów nurtu klasycznego – czyta fragmenty eseju Kubiaka, wskazuje zawarte w nim tezy, interpretuje sposób rozumienia dojrzałości – *analizuje strukturę eseju, odczytuje zawarte w nim sensy i sposób prowadzenia wywodu – *w tekście Kubiaka wskazuje charakterystyczne dla eseju cechy stylu – pisze wypowiedź argumentacyjną (rozprawkę, interpretację wiersza, *esej) poświęconą wierszom Staffa – *wskazuje obecność motywu powrotu do Raju we	– przedstawia Staffa jako twórcę nurtu klasycznego i klasyka poezji polskiej – omawia metamorfozy poezji Staffa (przypomina utwory poznane wcześniej), wskazując jednocześnie trwałe cechy jego postawy poetyckiej – wyjaśnia, na czym polega – obecny w czytanych wierszach – dystans poety wobec siebie – rozpoznaje postawę klasyczną (np. Staffa) jako odpowiedź na zagrożenia współczesności – wyjaśnia termin <i>topos</i>, podając przykłady, przedstawia rolę obecności toposów w poezji klasyków – wykorzystuje tezy zawarte w tekście Kubiaka do pogłębienia interpretacji poezji Staffa – przygotowuje referat (lub prezentację) na temat sylwetki twórczej Leopolda Staffa (poeta wielu pokoleń); wykorzystuje informacje znalezione samodzielnie w różnych źródłach – *przygotowuje prezentację na temat trwałej obecności nurtu klasycznego w kulturze europejskiej (dokonuje syntezy materiału), wykorzystuje utwory poznane na lekcjach polskiego w liceum i własne lektury oraz materiał ilustracyjny

		współczesnej literaturze, sztuce i filmie (znajduje przykłady w różnych źródłach, w tym – w internecie); analizuje jego znaczenia symboliczne (np. duchowe odrodzenie, spełnienie, powrót do dzieciństwa)	
Biedny chrześcijanin patrzy na getto – czyli poeta wobec Zagłady. Ocalenie wartości – jako zadanie poety.	Cz. Miłosz, <i>Campo di Fiori</i> *<i>Traktat moralny</i> (fragmenty) PROPONOWANE KONTEKSTY Cz. Miłosz, <i>Biedny chrześcijanin patrzy na getto</i> (fragm.)	– określa tematykę i problematykę wiersza <i>Campo di Fiori</i> – określa funkcję powiązania dwóch planów czasowych – określa postać mówiącą w wierszu i sytuację liryczną – interpretuje sens „morałów” oraz odautorskiej refleksji o „samotności ginących” – w świetle wiersza określa wskazane przez Miłosza zadanie poety i poezji – interpretuje <i>Campo di Fiori</i> w kontekście innych utworów ukazujących dramat Holocaustu – *odczytuje fragmenty <i>Traktatu moralnego</i> – przedstawia przesłanie poety na temat człowieczeństwa, moralności, odpowiedzialności – *wyjaśnia, w jaki sposób Miłosz podejmuje problematykę ocalenia wartości i przywrócenia ładu moralnego – redaguje wypowiedź argumentacyjną zawierającą wnioski z analizy i interpretacji wiersza	– wykorzystuje w interpretacji wiersza <i>Campo di Fiori</i> różne konteksty: historyczny, polityczny, biograficzny, egzystencjalny – wskazuje środki stylistyczne tworzące warstwę brzmieniową i wizualną wiersza; określa ich funkcje – wyjaśnia, na czym polega przedstawiona w wierszu ciągłość historycznego doświadczenia – przedstawia propozycję interpretacji wiersza: formułuje hipotezę interpretacyjną i uzasadnia ją na podstawie wniosków z analizy – * omawia gatunek literacki <i>Traktatu moralnego</i>; wyjaśnia, w jaki sposób koresponduje on z problematyką wiersza
Poeta w świecie kultury i historii.	Cz. Miłosz, <i>Świat (poema naiwne): Wiara, Nadzieja, Miłość</i> PROPONOWANE KONTEKSTY Cz. Miłosz, <i>Campo di Fiori</i>; <i>O książce</i> (wiersz poznany w klasie 3)	– analizuje czytane wiersze Miłosza, określa ich tematykę i problematykę – określa, kim jest ich podmiot liryczny i jakie są jego relacje z autorem (z tej perspektywy ocenia przedstawione w wierszach poglądy) – omawia filozoficzne przesłanie wierszy – wskazuje, w czym poeta upatruje ocalenia wartości, ładu, człowieczeństwa – *wyjaśnia, do jakiej tradycji myślowej nawiązuje Miłosz jako przedstawiciel nurtu klasycznego współczesnej poezji – opisuje język poetycki Miłosza, wskazuje jego stałe cechy (np. posługiwanie się obrazowym przykładem, aforystyczność, stosowanie epitetów)	– określa, na czym polega oszczędność formy poetyckiej w wierszach Miłosza i jaka jest jej funkcja – przedstawia relacje między „naiwną” formą wierszy z cyklu <i>Świat</i> a ich doniosłym przesłaniem filozoficznym – wskazuje i interpretuje kontekst kulturowy poematu <i>Świat (poema naiwne)</i> – *interpretuje wiersze z cyklu <i>Świat (poema naiwne)</i> jako miniaturowe traktaty filozoficzne – na przykładach czytanych wierszy wyjaśnia, na czym polega nowa technika poetycka Miłosza (równorzędność warstwy realistycznej, opisowej i symbolicznej utworu) – przygotowuje wypowiedź argumentacyjną na temat „Jakie zadania stawiają sobie poeci? Rozważ problem na

		i metafor, przejrzystość składni itp.) – buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy Miłosza, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wierszy z cyklu <i>Świat</i> oraz znanego sobie wiersza Miłosza z okresu katastrofizmu	podstawie znanych tekstów literackich.”; formułuje tezy i argumenty przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych
Klasycyzm i ironia – jako odpowiedź na zagrożenia współczesności. Wielki kod. „Ziemia jałowa” według Miłosza. Pamięć poety.	Cz. Miłosz, St. Ign. Witkiewicz; Przedmieście; Który skrzywdziłeś; Zakłęcie PROPONOWANE KONTEKSTY omówione wcześniej wiersze Cz. Miłosza *T.S. Eliot, <i>Ziemia jałowa</i> (fragm.)	– analizuje czytane wiersze Miłosza, określa ich tematykę i problematykę – wskazuje i interpretuje krajobrazy (przestrzeń poetycką) w czytanych wierszach Miłosza, dostrzega odniesienia do kulturowych motywów „ogrodu” i „cementarza”; interpretuje je – w wierszu <i>Zakłęcie</i> wskazuje „powszechne idee” ustanowione przez rozum; wyjaśnia klasyczne pojęcie „rozumu” jako mocy tworzenia wartości i przeciwstawiania się rozpacz – *charakteryzuje tradycję myślową i artystyczną, do której nawiązuje Miłosz jako przedstawiciel nurtu klasycznego współczesnej poezji – w wierszu <i>Który skrzywdziłeś</i> określa społeczny, polityczny i etyczny wymiar zbrodni tyrana oraz wskazane powinności poezji i poety – określa, jaką wartość przypisuje Miłosz słowu poetyckiemu, a jakie kompetencje poecie – charakteryzuje budowę oraz język poetycki wierszy – *wyjaśnia pojęcie „Wielki Kod”, odnosząc je do czytanych wierszy Miłosza – w interpretacji wierszy wykorzystuje potrzebne konteksty (np. historyczny, polityczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny) ✓ *syntezuje wiadomości o twórczości Miłosza, przedstawiając jej ewolucję „od katastrofizmu do klasycyzmu” – odnosząc się do biografii Miłosza, wyjaśnia, dlaczego po II wojnie światowej polska literatura rozwijała się na emigracji; *podaje nazwiska najważniejszych jej przedstawicieli – buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy Miłosza, zabiera	– wyjaśnia terminy: liryka roli, monolog „persony” lirycznej; odnosi je do formy podawczej czytanych wierszy – tłumaczy, na czym polega postawa ironiczna w wierszach Miłosza (na konkretnych przykładach, np. w wierszu <i>Zakłęcie, St. Ign. Witkiewicz</i>); określa funkcję ironii – w wierszu <i>St. Ign. Witkiewicz</i> dostrzega motywy apokaliptyczne i określa ich funkcję – *w wierszu <i>Przedmieście</i> rozpoznaje symbolikę pustyni i wyjaśnia jej funkcję (dostrzega nawiązanie do „ziemi jałowej” Eliota) – na podstawie czytanych oraz wcześniej poznanych wierszy określa, jakich wartości poszukuje Miłosz w tradycji kultury – przedstawia, jak Miłosz postrzega historię i jak pojmuje odpowiedzialność moralną człowieka (także na podstawie poznanych wcześniej wierszy poety; synteza materiału) interpretuje wiersz <i>Który skrzywdziłeś</i> w kontekście utworów z różnych epok ukazujących władzę tyrana (np. <i>Makbet</i> , III część <i>Dziadów</i>) – *w interpretacji wierszy Miłosza wykorzystuje pojęcie „Wielkiego Kodu” – opracowuje referat lub prezentację poświęconą sylwetce twórczej Miłosza – samodzielnie poszukuje informacji o życiu i twórczości poety w różnych źródłach; tworzy bazę danych – opracowuje mowę na temat twórczości Miłosza i jego miejsca w polskiej kulturze stosuje retoryczne zasady kompozycyjne wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych

		głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje – pisze dłuższą wypowiedź argumentacyjną poświęconą wierszom Miłosza (interpretację wiersza, rozprawkę, *interpretację porównawczą)	
Nadać sens cierpieniu, czyli poeta jako moralista. Poezja ciszy i kontemplacji. Mitologia według Herberta. Liryka roli. Sumienie Pana Cogito	Z. Herbert, <i>Tamaryszek; Apollo i Marsjasz; Powrót prokonsula; Przesłanie Pana Cogito; Potęga smaku</i> PROPONOWANE KONTEKSTY Apollo i Marsjasz w malarstwie (obrazy np. Tycjana i Ribery) wiersze Z. Herberta poznane w szkole podstawowej	– analizuje czytane wiersze Herberta, określa ich tematykę i problematykę – sytuuje utwory w różnych kontekstach służących ich odczytaniu: historycznym, historycznoliterackim, biograficznym, kulturowym, mitologicznym i egzystencjalnym – odczytuje i *interpretuje ich warstwę symboliczną – identyfikuje podmiot liryczny wiersza <i>Tamaryszek</i> jako poetę, wskazuje jego nowe powinności – wyjaśnia, jaką funkcję pełni w wierszu „maska Homera” – określa, jak Herbert postrzega zadania poety wobec ludzkich cierpień, wskazuje kontekst historyczny tych poglądów – *wyjaśnia określenie „poetyka kontemplacji” i odnosi je do wiersza <i>Tamaryszek</i> oraz do innych utworów Herberta (a także twórczości innych poetów, np. Staffa) – określa funkcję kostiumu antycznego w wierszu <i>Powrót prokonsula</i>, wskazuje dawne ideały i wartości, które zostały w ten sposób przywołane, określa, jakie miejsce we współczesnym świecie przyznaje im poeta – wyjaśnia, dlaczego „smak” okazuje się kategorią etyczną (z jakimi wartościami się wiąże w wierszu <i>Potęga smaku</i>) – w czytanych wierszach (np. <i>Potęga smaku</i>) rozpoznaje ironię i autoironię; określa ich funkcję w budowaniu przekazu – przedstawia bohatera lirycznego wiersza <i>Przesłanie Pana Cogito</i>, *wskazuje jego kartezjański rodowód – na podstawie <i>Przesłania...</i> przedstawia poetyckie credo Herberta jako współczesnego moralisty – wyjaśnia, na czym polega heroizm moralny	– prezentuje informacje o życiu i twórczości Herberta, – wyjaśnia, co to znaczy, że w wierszach Herberta klasycyzm jest znakiem postawy moralnej – *w czytanych wierszach dostrzega reinterpretację mitów i innych przekazów kulturowych; interpretuje ich sens – interpretuje postać Pana Cogito jako obraz problemów moralnych współczesnego intelektualisty – na podstawie poznanych (także wcześniej) wierszy określa, jak Herbert wykorzystuje dziedzictwo przeszłości kulturowej (synteza) – *interpretuje ukazane w czytanych wierszach relacje między estetyką a etyką – *odnajduje w czytanych wierszach (<i>Przesłanie...</i>, <i>Potęga smaku</i>) etos polskiego patrioty czasów reżimu komunistycznego – wyjaśnia określenie „poeta kultury” w odniesieniu do Herberta i innych wybranych twórców – analizuje wersyfikację czytanych wierszy, interpretuje segmentację tekstu i rozcłunkowanie tekstu na wersy; dostrzega ich funkcjonalność wobec przekazu utworu – *opisuje język poetycki Herberta, wskazując jego charakterystyczne cechy – dokonuje syntezy: wymienia poetów XX w., których określa się mianem klasyków, wskazuje, w jaki sposób nawiązywali do wzorców i ideałów klasycznych; wyjaśnia, w jaki sposób postawa klasyczna była odpowiedzią na zagrożenia współczesności

		i tragizm Herbertowskiego Pana Cogito – na przykładzie czytanych wierszy wyjaśnia, w jaki sposób Herbert nawiązuje do tradycji kultury i jak ją reinterpretuje – *na przykładzie czytanych wierszy uzasadnia, że Herbert uczynił tradycję kultury językiem poetyckiej komunikacji – dostrzega nawiązania kulturowe i *aluzje literackie; interpretuje je – w czytanych wierszach wskazuje środki stylistyczne (np. metafory, porównania, epitety, powtórzenia, anafory...) i określa ich funkcje – dokonuje syntezy: na podstawie znanych utworów i dzieł sztuki uzasadnia, że antyk i mity greckie stanowią wciąż żywe źródło kultury śródziemnomorskiej – *prezentuje sylwetkę Z. Herberta jako współczesnego moralisty i poety metafizycznego; wykorzystuje informacje z podręcznika oraz samodzielnie znalezione w różnych źródłach – buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy Herberta, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje – pisze dłuższą wypowiedź argumentacyjną poświęconą wierszom Herberta (interpretację wiersza, rozprawkę, *interpretację porównawczą)	
*Herbert jako eseista	*Z. Herbert, <i>Duszyčka</i>	– *określa tematykę i problematykę tekstu, wskazuje podejmowane wątki myślowe – *odczytuje esej jako krytykę kultury naszych czasów – *wskazuje źródła pesymizmu i sceptycyzmu Freuda i odpowiedź na nie Herberta; wskazuje w tekście właściwe fragmenty, interpretuje je – *wskazuje w tekście osobiste wyznania autora – *wyjaśnia, na czym, zdaniem Herberta, polega właściwy stosunek człowieka do tradycji – *analizuje strukturę eseju: śledzi sposób prowadzenia wywodu wskazuje charakterystyczne cechy stylu	– *rozważa, czy esej może być odczytany jako osobiste credo autora; formułuje tezy, podaje argumenty na podstawie eseju i znanych wierszy Z. Herberta – *wyjaśnia, dlaczego Herbert uznał list Freuda za esej – *prezentuje twórczość eseistyczną Z. Herberta, sytuuje ją w kontekście biograficznym; informacje z podręcznika uzupełnia wiadomościami znalezionymi w różnych źródłach – *pisze esej o inspiracjach antycznych i ich znaczeniu dla współczesnego człowieka

		eseistyki Herberta – *określa, kim są klasycy naszych czasów (XX wieku) – *podejmuje próbę napisania własnego eseju o inspiracjach antykiem (ma koncepcję całości, zredagowane fragmenty)	
Ogród tradycji i cmentarz nowoczesności. Odpowiedź na zagrożenia współczesności	A. Zagajewski, <i>Lawa</i> J. Hartwig, <i>Potrzeba</i> J.M. Rymkiewicz, <i>Jakie światło</i> W. Wencel, <i>Elegia – WIECZNOŚĆ</i>	– określa tematykę i problematykę wierszy – rozpoznaje ich cechy gatunkowe – charakteryzuje budowę i kompozycję – opisuje język poetycki: wskazuje charakterystyczne środki stylistyczne i językowe (np. metafory, antynomie), określa ich funkcje – w interpretacji wierszy wykorzystuje potrzebne konteksty (m.in. historycznoliteracki, filozoficzny, historyczny) – *w wierszu Zagajewskiego wskazuje metafory określające zmienność i trwanie – *w czytanych wierszach dostrzega, (*wskazuje i interpretuje) nawiązania kulturowe obecne w czytanych utworach (np. spór Heraklita z Parmenidesem; motyw wykuwania posągu, rozum jako boskie światło itp.) – *wymienia cechy poezji określonej w wierszu Julii Hartwig jako „zдание” – w wierszu <i>Jakie światło</i> dostrzega nawiązania do idei platońskich – przedstawia propozycje interpretacji czytanych utworów, uzasadnia je na podstawie analizy tekstu – dostrzega w czytanych wierszach tęsknotę za uniwersalnym systemem wartości i wyższym porządkiem świata (który poeci odnajdują w źródłach kultury, mitach i symbolach antycznych oraz chrześcijańskich) – buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje – redaguje notatki z lekcji	– podaje podstawowe informacje o autorach wierszy; identyfikuje ich pokoleniowo – interpretując czytane wiersze, przedstawia różne oblicza współczesnego klasycyzmu – określa symbolikę motywów toposu i cmentarza jako ważnych toposów kultury europejskiej – przywołuje teksty kultury z różnych epok – *wyjaśnia istotę sporu Heraklita z Parmenidesem w kontekście nurtów starożytnej filozofii greckiej; wykorzystuje problem w interpretacji wiersza Zagajewskiego – *rozważa sens pojęcia nadawania formy, uwzględniając jego znaczenie w kulturze antycznej; wnioskuje, czym jest kształt i bezkształt – *wyjaśnia i analizuje pojęcie klasycyzmu wyłaniające się z czytanych wierszy – dokonuje syntezy: funkcjonowanie motywu światła (lub: światła i ciemności) w literaturze i sztuce – dokonuje syntezy: funkcjonowanie motywu ogrodu w literaturze i sztuce, tworzy bazę danych – *porządkuje wiadomości na temat klasycyzmu w literaturze i sztuce, tworzy bazę danych – *przygotowuje i wygłasza referat na temat nurtu klasycznego w kulturze różnych epok (i współcześnie)
Wielki kod kultury	Z. Kubiak, <i>Do czego nam dziś</i>	– czyta tekst, rozpoznając jego specyfikę	– określa główną myśl tekstu, śledzi sposób prowadzenia

antycznej. Cechy eseju	potrzebna literatura grecko-rzymska (fragmenty)	– *w czytanim tekście rozpoznaje cechy eseju – odczytuje sens tekstu, wskazuje główne tezy i argumentację – znajduje w tekście Kubiaka informacje; przetwarza je, wykorzystując we własnych wypowiedziach – określa, do kogo adresowany jest tekst – objaśnia cechy postawy, która została przez Kubiaka określona jako „klasyczne dziedzictwo” – *wymienia „klęski historyczne”, o których mówi autor; analizuje jego tezy – przedstawia, czego autor nauczył się od pisarzy starożytnych; cytuje właściwe fragmenty – *przedstawia starożytny ideał samotności, o którym mówi Kubiak – *określa, co jest zasadniczym tematem eseju, argumentuje, odwołując się do tekstu – buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat tekstu Kubiaka, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, przytacza cytaty	wyvodu – *analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensy i określa sposób prowadzenia wyvodu – *wskazuje charakterystyczne cechy stylu czytanego tekstu – *przedstawia (na podstawie tekstu, podając przykłady, wskazując cytaty, środki stylistyczne itp.) charakterystyczne dla eseistyki cechy stylu – *wyjaśnia, jak Kubiak uzasadnia tezę o „śródziemnomorskości” kultury polskiej; przywołuje właściwe dzieła, zjawiska i postawy – *odnosi się do tez i argumentów autora eseju, buduje własne wypowiedzi argumentacyjne na ich temat
Życie w państwie totalitarnym. Potyczki z cenzurą	S. Kisielewski, <i>Zimowa sałatka</i>	– wie, że w życiu politycznym i kulturalnym PRL-u istniał nurt „świadectwa i sprzeciwu” sygnowany miesiącami politycznych przełomów; wymienia niektórych twórców mieszczących się w tym nurcie i ważne dzieła – *wykorzystując wiadomości z historii, lokalizuje najważniejsze wydarzenia literackie (tytuły, nazwiska, formacje) „historycznych” miesięcy (Czerwiec, Październik, Marzec, Grudzień, Sierpień) – wyjaśnia, jaki wpływ na język sztuki miała cenzura (język ezopowy, satyra, ironia, groteska), odnajduje te cechy w czytanych utworach – określa tematykę i problematykę felietonu S. Kisielewskiego – odczytuje felieton w kontekście historycznym i politycznym	– wie, czym był tzw. drugi obieg wydawniczy – *wyjaśnia sens i pochodzenie określenia „nasza mała stabilizacja”; odnosi je do zjawisk i faktów historycznych – podaje podstawowe informacje o życiu i twórczości Stefana Kisielewskiego; wie, przeciwko jakim zjawiskom kierował swoje felietony – *przedstawia rolę „Tygodnika Powszechnego” w okresie PRL-u i charakteryzuje związane z nim środowisko – wyjaśnia terminy <i>aluzja polityczna</i>, <i>podtekst</i>; wskazuje stosowne przykłady w czytanim tekście; interpretuje ich zastosowanie – wykazuje erudycyjność tekstu – *znajduje w różnych źródłach informacje o sytuacji polskiej kultury w czasach PRL-u i w stanie wojennym; sporządza bazę danych

		– wskazuje gatunkowe cechy felietonu – wskazuje charakterystyczne cechy stylistyczne felietonu (lekkość stylu, błyskotliwość, humor, ironia, złośliwe komentarze, polemiczność, aluzyjność itp.) – dostrzega w tekście ironię, wskazuje jej źródła i funkcję	
*Poezja przeciwko zniewoleniu umysłów i zakłamaniu języka	*S. Barańczak, <i>Spójrzmy prawdzie w oczy; Wypełnić czytelnym pismem; Garden party</i> PROPONOWANE KONTEKSTY J. Polkowski, <i>Tak, jestem obcy</i> J. Kwiatkowski, <i>Słowo Barańczaka</i> (fragm.) muzyka: J. Kaczmarek, np. <i>Mury; Zbroja</i> P. Gintrowski, <i>Raport z oblężonego miasta; Potęga smaku</i>	– *określa tematykę i problematykę czytanych wierszy – *charakteryzuje ich budowę i kompozycję – *określa właściwości języka poetyckiego, wskazuje środki językowe typowe dla poezji Nowej Fali (gry językowe, modyfikowanie frazeologizmów, wykorzystanie gotowych struktur językowych itp.) – *interpretuje czytane utwory: dostrzega i umie rozszyfrować zawarte w wierszach aluzje polityczne i historyczne; sytuuje wiersze w kontekście historycznym, kulturowym, filozoficznym; określa, kim jest bohater wierszy Barańczaka (np. w wierszu <i>Spójrzmy prawdzie w oczy</i>) – interpretuje wiersze jako próbę odkłamania języka i ukazania prawdy społecznej – interpretuje środki językowe typowe dla poezji Nowej Fali – w wierszu Polkowskiego rozpoznaje aluzje historyczne i nawiązania romantyczne – określa ich funkcję – rozpoznaje ironię i określa jej funkcję – interpretuje tytuły wierszy – wyjaśnia, czym jest manipulacja językowa, podaje przykłady – *w wierszach poetów Nowej Fali wskazuje demaskowanie manipulacji i zakłamania języka – *wyjaśnia pojęcie nowomowy, odnosząc je do wierszy Barańczaka i innych poetów Nowej Fali – *określa, w jaki sposób w wierszach Barańczaka zostały ukazane relacje między człowiekiem a państwem	– *interpretuje wiersze jako formę protestu, wnioskując na podstawie analizy i odnosząc je do kontekstu historycznego – *wymienia poetów Nowej Fali, przedstawia założenia ideowe i artystyczne tej formacji (na podstawie informacji z podręcznika i znalezionych samodzielnie w różnych źródłach) – *przedstawia w klasie prezentację na temat życia i twórczości Stanisława Barańczaka; określa znaczenie jego antologii <i>Poeta pamięta</i> – *wyjaśnia termin „poezja lingwistyczna”, odwołując się do wierszy poetów Nowej Fali – na konkretnych przykładach przedstawia mechanizmy manipulacji językowej – *interpretuje sens motta zaczerpniętego z Norwida w wierszu <i>Garden party</i> – *w czytanych wierszach Barańczaka wskazuje gry językowe (rozbijanie gotowych form i struktur języka) i określa ich funkcje – *rekonstruuje operacje językowe i myślowe, jakim poeta poddał stałe związki frazeologiczne (np. w wierszu <i>Spójrzmy prawdzie w oczy</i>) – *analizuje przykłady poetyckiej „gry z nowomową” – *analizuje sposób rozczłonkowania tekstu wiersza na wersy i określa jego funkcję – *w wierszu Polkowskiego określa, jakie środki stylistyczne służą uwzniośleniu sytuacji lirycznej; interpretuje kreację adresata utworu; wskazuje i interpretuje aluzje historyczne; określa stan świadomości pokolenia, do którego należy poeta – *porównuje obrazy stanu wojennego: w poezji Polkowskiego i innych, znanych tekstach kultury

		– *syntetycznie przedstawia pojmowanie roli poezji przez poetów Nowej Fali; stawia tezy i argumentuje je, odwołując się do czytanych wierszy – *wyjaśnia, czym jest poezja zaangażowana, odnosząc ją do poetów Nowej Fali – *odczytuje główne tezy tekstu Kwiatkowskiego i odnosi je do czytanych wierszy – *przygotowuje i wygłasza wypowiedź argumentacyjną na temat: Jaki obraz emigranta kreują teksty kultury w wierszu Stanisława Barańczaka <i>Garden party</i> oraz innych znanych ci dziełach? – *pisze wypracowanie zawierające interpretację wybranego wiersza – *pisze interpretację porównawczą wierszy Stanisława Barańczaka <i>Garden party</i> i Jana Polkowskiego <i>Tak, jestem obcy</i>; porównuje funkcjonowanie motywu obcości – przedstawia postać Jacka Kaczmarskiego jako barda „Solidarności” (wyjaśnia to określenie) – wyjaśnia określenie „poezja stanu wojennego”	✓ dokonuje syntezy (np. w postaci referatu, eseju, rozprawki): „Różne reakcje literatury (filmu, sztuki...) na polityczną dyktaturę: powaga, śmiech, ironia...” – *analizuje tekst Kwiatkowskiego; odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację – w piosenkach Kaczmarskiego dostrzega nawiązania romantyczne – interpretuje ich funkcje – przedstawia charakter, cele, główne symbole itp. poezji stanu wojennego
Kino moralnego niepokoju	Wybrany film kina moralnego niepokoju, np. <i>Ucieczka z kina „Wolność”, reż. W. Marczewski</i>	– omawia wybrane dzieło filmowe, zwracając uwagę na specyfikę tworzywa, środki filmowe i ich funkcje, grę aktorów, zdjęcia itp. – odczytuje przesłanie dzieła, – wykorzystuje kontekst historyczny, polityczny i kulturowy w interpretacji filmu – *rozpoznaje paraboliczny lub alegoryczny charakter kompozycji filmu – odczytuje zawarte w nim aluzje (polityczne, *literackie, *filmowe)	– rozpoznaje konwencję obejrzanego filmu (np. elementy absurdu i groteski, *oniryczność itp.) i określa jego funkcję – *opisuje poetykę filmu, sposób prowadzenia narracji filmowej; – *interpretuje alegoryczną konstrukcję filmu – *wymienia twórców zaliczanych do tzw. kina moralnego niepokoju i problemy społeczne, jakie przedstawiali w swoich filmach – gromadzi informacje na temat filmu i jego twórców w okresie PRL-u – *przedstawia wybranego twórcę kina moralnego niepokoju (np. A. Holland, K. Kieślowskiego, F. Falka) i jego filmografię (na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów)
*Socjalistyczna antyutopia	*T. Konwicki, <i>Mała apokalipsa</i>	– *przedstawia tematykę i problematykę powieści (na podstawie fragmentów lub *całości) – *opisuje życie w PRL-u ukazane w utworze	– *określa, jakimi środkami literackimi i kompozycyjnymi został w powieści ukazany rozkład życia społecznego – *porównuje <i>Małą apokalipsę</i> (jako antyutopię) z <i>Rokiem 1984</i> Orwella

Motyw apokalipsy i jego funkcje w kulturze – synteza.		– *przedstawia narratora i innych bohaterów, rozpoznaje elementy autobiograficzne – *charakteryzuje sposób prowadzenia narracji – *rozpoznaje w utworze ironię i autoironię, określa ich funkcje – *w interpretacji utworu wykorzystuje potrzebne konteksty (historyczny, polityczny, literacki, autobiograficzny) – *dostrzega w powieści i treści symboliczne i alegoryczne (np. Pałac Kultury i Nauki jako pomnik stalinizmu, motyw Drogi Krzyżowej); interpretuje je – *dostrzega w utworze nawiązania biblijne, odczytuje ich znaczenia – *rozpoznaje oniryczną konwencję literacką dzieła i określa jej funkcje – *odczytuje przesłania utworu i ocenia postawę narratora jako ostatniego romantyka – *dostrzega w utworze cechy antyutopii – *tworzy na temat utworu wypowiedzi argumentacyjne (ustne i pisemne), stawia tezy i argumentuje je, odwołując się do tekstu ✓ syntezyzuje wiadomości na temat funkcjonowania w kulturze europejskiej motywu apokalipsy	– *charakteryzuje sposób funkcjonowania w utworze kategorii czasu, określa jego funkcje – *dostrzega w utworze aluzje polityczne i określa ich funkcję – *wskazuje w utworze aluzje literackie i określa ich funkcję – *dostrzega w utworze obecność motywu ofiary, interpretuje go, *odnosi do znaczenia tego motywu w literaturze romantyzmu – *dostrzega w utworze mitologizację i demitologizację; określa ich funkcje w budowaniu przekazu dzieła – *na podstawie samodzielnie znalezionych informacji przygotowuje referat lub prezentację na temat życia i twórczości (literackiej i filmowej) Tadeusza Konwickiego
Głosy stanu wojennego	M. Nowakowski, <i>A jak tam u was było?</i>	– przedstawia tematykę i problematykę opowiadania – wskazuje sposoby budowania świata przedstawionego i prowadzenia narracji – określa funkcję dialogów (mowy niezależnej) – wskazuje charakterystyczne cechy języka bohaterów i określa ich funkcje – rozpoznaje konwencję utworu – odczytuje opowiadanie jako sposób zapisania „głosów stanu wojennego” – wyjaśnia znaczenie słowa „raport” w tytule <i>Raport o stanie wojennym</i>	– wskazuje (w tekście) charakterystyczne cechy stylu pisarza – prezentuje sylwetkę twórczą Marka Nowakowskiego *wskazuje podmiejskie peryferie i życie ich mieszkańców (m.in. dawna warszawska Praga) jako przestrzeń jego zainteresowań - prezentuje pisarza jako opozycjonistę
Oczami cudzoziemca	O. Tokarczuk, <i>Profesor</i>	– przedstawia tematykę i problematykę	– wnioskuje, dlaczego stan wojenny został przedstawiony

	Andrews w Warszawie	opowiadania – wskazuje sposoby budowania świata przedstawionego i prowadzenia narracji – przedstawia i charakteryzuje bohatera – relacjonuje elementy rzeczywistości, z których budowany jest w świadomości bohatera obraz stanu wojennego – wykorzystuje w interpretacji utworu różne konteksty (historyczny, literacki, filozoficzny) – wypowiada się na temat sposobów ukazania stanu wojennego w utworach różnych autorów (O. Tokarczuk i M. Nowakowskiego); przedstawia swoje oceny i opinie, formułuje tezy i uzasadnia je na podstawie tekstów	przez pryzmat świadomości cudzoziemca, który nie zna sytuacji i nie umie jej zinterpretować – *wskazuje zainteresowania pisarki psychologią głębi; odnajduje ich echa w analizowanym opowiadaniu – porównuje sposób ukazania stanu wojennego w opowiadaniach O. Tokarczuk i M. Nowakowskiego, wskazuje różnice – prezentuje sylwetkę twórczą Olgi Tokarczuk – *przedstawia pojęcie nie-miejsca i wykorzystuje je w interpretacji opowiadania
--	----------------------------	--	--

Na ocenę **celującą** uczeń spełnia wymagania edukacyjne na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- opanował wiadomości wykraczające poza zakres materiału,
- osiąga sukcesy w Olimpiadzie Literatury i Języka Polskiego (finalista, laureat) lub/i konkursach przedmiotowych rangi wojewódzkiej lub/i ogólnopolskiej,
- twórczo wykorzystuje zdobyte wiadomości w sytuacjach problemowych,
- odczytuje teksty kultury z różnych dziedzin na poziomie dosłownym i metaforycznym, porównuje ze sobą dzieła z różnych dziedzin sztuki i z różnych epok,
- tworzy teksty mówione i pisane odznaczające się poprawnością i oryginalnością, buduje wypowiedzi w sposób świadomy, ze znajomością ich funkcji, z uwzględnieniem celu i adresata wypowiedzi, z zachowaniem zasad etyki,
- rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnych form np. referat, prezentacja multimedialna;
- często i chętnie włącza się w życie kulturalne szkoły, regionu (konkursy, wystawy).